

עין משפט
גור מצוה

קד:

אהני בתיבה לגִירעון. וא"ת היכי משמע לומר מה שכתב לו תשלומין דלית לִיךְ עלי כל קבל דיכי שיהא מהני לשומטו מע"ג בניו שיהא טועה המקשה לומר שלכך כתב לו כן ויש לומר דהכי משמע ליה למקשה תשלומין דלית לִיךְ עלי לא מכח תחילת המלוה שכבר נפרעת צנחנית המשכון כי הקניתינו לך והשאלתו לי ועל שאלה זו יש לך תשלומין^(א) עליו וע"כ מקשה למה כריך לכתוב לו כך כדי לשומטו מע"ג בניו בלאו הכי נמי הוא שומטו דממילא קני ליה המשכון ואפילו לא יקנה לו הלוה וא"ת וכיון שאם לא כתב לו הוא פטור מן הגירעון א"כ מלוה הוא שלא יקחנו והיאך הוא מותר על ידי כתיבה זו וי"ל שמדעתו מקנה לו הלוה לפי שמחזירו לו ימים רבים וכיון שמקנה לו אינן עוד צידו צמורת השגת העצוט אלא צמורת שאלה א"נ רצנן הוא דתקון שיכתוב כדי שלא ימנע המלוה מלהחזיר כמו שתקן הלל פרוצבול לפי שראה שהיו נמנעים מלהלוות (שביטת פ"י מ"ג):

סבֵר רב כהנא לְמִימֵר מנכה לֵיה

בחשא דארעא. ומתני' דקתני אומדין כמה היתה ראויה ליעשות גבי מקבל שדה והוצירה היינו בר מכחשא דארעא א"נ הכא דוקא גבי שומשמי דמכחשי יותר סבר דמנכה לו ואפילו מאן דחייש לכחש גופנא צ"פ הכונס (צ"ק דף נט.) הכא מודה לרב אשי דלא חיישינן: **האי** עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון. ממתני' דלחזו נשך (לעיל דף סח.) דלין מושיצין חנוני למחזית סבר אא"כ נותן כ"י לא שמעינן דהוה פלגא מלוה ופלגא פקדון דה"א דטפי מפלגא פקדון הוי ואפ"ה צעי סבר עמלו כיון דליכא תרי מילתי פקדון: **דלֵא** לְמִישְתִי ביה שכרא. שכשמוציאה מפסקיד המלוה שאין קרן שלו קיים ואין לו על מה לסמוך: **הי**

ליה רב אשי לרב כהנא יאמרי אינשי בחשא ארעא ולא לבחוש מרה ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעא חיטי עברא חיטי טפי מן שומשמי סבר רבינא לְמִימֵר יהיב ליה שבחא דביני ביני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא הֵאטוּ הוא אשבח ארעא לא אשבחה^(א) אמרי נהרדעי יהאי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה השתא דאמרינן פלגא מלוה אי בעי למשתי ביה שכרא שפיר דמי רבא אמר ילהכי קרו ליה עיסקא דאמר ליה כי יהבינא לך לאיעסוקי ביה ולא למשתי ביה שכרא אמר רב אידי בר אבין ואם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר ה"להכי קרו ליה עיסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו אמר רבא ^בחדא עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה

ופלגא פקדון. המקבל פרגמטיא מצעל הבית ושמה לה כפי דמיה שהיא שוה כאן והוא מוליכה למקום היוקר למחזית השכר חצי אחריות אונסים עליו כמלוה וחצי אחריותה על בעלים כפקדון: **סוקן רצנן** דך **סנקסא**. דניחא להו למרוויחו: **ואי צעי למישאי ביה שכרא**. אם רצה להוציא חזיה בהוצאת ביתו מוציא שהרי מלוה עליו היא: **לאיעסוקי** ציה. דמתוך שתשתכר בשלך תטרח ותעסוק בה יפה: **ואם מס**. הלוה והעיסקא קיימת ציד בניו הרי חצייה שהיא מלוה נעשית מטלטלין אצל בניו ואין הבעלים גובין ממנה דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב: **להכי קרו ליה עיסקא**. שתהא קיימת תמיד ומתעסק בה ויסמכו עליה בעליה שלא חיתנן להוציאה ואם מת ליה יגבה ולא תיעשה כמטלטלין שלהן דכיון דלריכה להיות קיימת סמיכתו עליה כמקרקעי דטעמא דלא קא משתעבדי מטלטלי דיתמי לז"ח משום דמעיקרא לאו עלייהו סמך דלאו למיגבי מינייהו אחפיה שהרי צידו להוציאן אצל היי אין צידו להוציאן וסמך עלייהו: **חד עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה**. משום דתסם עיסקא תילתא בִּאגֵר לבעל הבית ופלגא בהפסד כדאמר בלחזו נשך (לעיל דף סח:) גבי שטררא דרב עיליש דאי לא מתחוי כרציון דפלגא מלוה אי לאו דשקיל מנתא בִּאגֵרֵא דפלגא פקדון אשתכח דקא טרח בפקדון משום רצית דמלוה. הלכך מאן דדיהיב עיסקא שני חצילות בגדים צמנה נכתוב שטר של מנה אי מפסיד בלחזת מן החצילות מדמי הקרן מתמשים ה' דיגרים ומשתכר בצחירתה ט"ו דיגריין אין כאן חשבון להפסד לצד ולשכר לצד אלא נשתכר צפרגמטיא זו י' דיגריין^(א) (וישלמו^(ב) תחילת חצילה החסירה בה' דיגריין של ט"ו דיגרים שהריח צחצילה אחרת וי' דיגריין הנותרים הן הן ריוח ויטול מהן דיהיב עיסקא תילתא בִּאגֵר והמקבל תרי מילתי) ויטלו בעליו מחותם י' דיגרים שליש שהן ג' דיגרים ושלש דינר והמקבל יטול שני שלישים. אי כתב עלייהו שני שטרות כל חצילה שטר של חמשים נמאָל חשבון של כל אחד לצדו ויקבל עליו המלוה בהפסד החצי שהוא שני דיגרים וחצי ובשכר של חצירתה לא יטול אלא שליש ולא נמאָל לחלקו שכר אלא שלשים מעות דהיינו חמשה דיגרים דדינר ו' מעות כסף פשיטי הן הרי פסידא דמלוה:

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

אהני כסיכה לגירעון. השטר מועיל לפחות דמיו. אם יפתחו דמי המשכון שנשתמש בו הלוה יפרע משאר נכסיו ככל הכתוב בשטר: **מקום שנהגו לעשות כסופה מלוה**. שכל מה שכתוב בשטר כתובתה ודין נדוניא דהנעלת ליה מצי נשא לצית בעלה וכו' נפרעת ממנו כשנתארמלה או נתגרסה כדרך שבעל חוב נפרע ככל הכתוב בשטר מלוה כגון שכותצין בה כמו שאנו כותצין אחריות דלא קבילת עלאי: **גובה מלוה**. בעל גובה מאצי הבת כל מה שכתוב צכתובתה כאילו הלוהו: **מקום שנהגו לנפול** לשום את מה שמכנסת לו כפליים צדמיו בשציל כצוד ולכתוב כפליים צכתובתה וכשהיא יוצאה אינה נפרעת אלא החלי: **גוצה**. החתן מחמיו מחלה: **מגבי שצחא**. כל מה שהיה כותב וכופל היה גוצה מאצי הבת: **הא דקנו מינינא**. מאצי הבת: **ההוא דאמר להו**. מלוה מחמת מיתה היה: **(א) שלא רצ אחא כו'**. האץ לכתובתה אכתובה קאי או אגוביינא מקום שנהגו לכפול היה: **הנו לה ארבע מאס**. קאמר שיכתבו אותן תמני מאה צכתובתה או ד' מאס צכתובה קאמר דלוינן מחתים לגבייה: **אי אמר לנפוסתא**. לגוביינא קאמר: **ואי אמר צכסופתא**. לכתוב לה בשטר כמוצה קאמר: **לא גויס**. אינו מקבל עליו דבר גוומא אלא כמשפטו ולאן אסמכתא היא דהכי אפסדיה: **דקיבל ארעא לשומשמי**. קבלנות היתה לוורעה שומשמיין וכן יקרין מן הסטין ומכחישין הקרקע יותר מן הסטין: **ועצדה חטין כשומשמי**. הללית זריעתו ואף הסטין הוקרו ונמאָל שלא הפסיד בעל הבית צמה ששינה זה ונשתכר כחש הקרקע שהיה נכחש צשומשמיין יותר מן הסטין: **מנכה ליה**. בעל הקרקע מחלקו דמי כחשא דארעא מה שהיתה מכחשת אס היה זורעה שומשמיין יותר משזרעה חטין ולא יטול בה חטין שיעור שומשמיין שהרי לא הכחישה כל כך מחמת הסטין: **אמר ליה אמרי אינשי כחוש ארעא כו'**. כלומר היה לו לזרוע שומשמיין אפילו היתה מכחשת קרקע יותר ולא יכחוש מרה ליעול עכשיו פחות וירעד הוא וציתו: **טפי שומשמיין**. הוקרו הסטין והלליתה אותה שנה זריעת חטין יותר משל שומשמיין: **יהיב ליה**. בעל הקרקע מנכה לו מחזירתו ולא יטול אלא כדי שיעור דמי שומשמיין שהיא ראויה להעשות לפי שזה גרס זה השבח: **האי עיסקא פלגא מלוה**

רווחא (רשב"ם ב"ב ע.) דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה. דאיכא קמָת לחזיות על זה וקמָת על זה, ואם נגנז או אבד הכל אין האחד מפסידו הכל אלא צין שניה, והלכך כיון דמתמא דמלתא כן הוא דפלגא הוי מלוה גביה, דריך היתון לקבל עליו תרי מילתי בהפסד, הואיל ושיקל פלגא בִּאגֵר, כי היכי דלא להוי רצית מאי טרחת מקבל כפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה שהלוהו, דמאי דמקבל טמן אחריות עליה טפי מפלגא הוי שכר למקבל שצביל טירחא דקטרח כפלגא פקדון, או פלגא יקבל היתון בהפסד ומילתא בִּאגֵר ומקבל יטול תרי מילתי, דהאי דקשקיל רווחא טפי מפלגא זה שכר טירחא ואין כאן רצית, והכי מפרש בלחזו נשך (שם).

מסורת הש"ס

(א) [מסופתא דכתובות פ"ד] (ב) [ע"י חוס' כתובות ד: ד"ה למונות] (ג) [לעיל סו. ור"ן, ד] [לעיל ע"א עב: [לקמן קט. (ד) צ"צ ע"ה] (ו) רש"י מ"י, (ז) [נדפסו"י הג"י עליו],



הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלא וד"ה הכו הד"א: (ב) ר"ה חד עיסקא וכו' וישלמו תחילה חצילה וכו' דהיינו ה' דיגרים דדינר כסף שם מעות הרי פסידא דמלוה צ"ל ומצת פשיטי הן נמחק:



מוסף רש"י

אסמכתא. הצטנח גומאָל שאלס מנציח את חבירו למקור עליו שאם לא יקיים מתלו יתן כך וכן (רש"י פ"ח:) היטו דבר דלויט נותן לו מדעתו, אלא סומך על דבר שאיט, דסבור שהוא יוכל ללגא ופעמים שמגלחין אותו (סנהדרין ב:) הצטנח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן ושיגיע הזמן יאסם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב פ"ח.), לא קניא, ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם.) אם אובדיר. אעשה צורה, ולא אעביד. ולא אעשה בה פעולה הראויה לה (רש"י דף.). דהיי עיסקא. דיהיב אינש לחברה למחזית שכר, פלגא מלוה ופלגא פקדון. פלגא הוי מלוה להחמיצ בלחזיות המקבל דהיינו אותו חצי שטטל ממנו הריח ופלגא הוי פקדון גביה ואינו חייב בלחזיותו דרך פלגא דקשקיל ממנה מפקיד רווחא (רשב"ם ב"ב ע.) דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה. דאיכא קמָת לחזיות על זה וקמָת על זה, ואם נגנז או אבד הכל אין האחד מפסידו הכל אלא צין שניה, והלכך כיון דמתמא דמלתא כן הוא דפלגא הוי מלוה גביה, דריך היתון לקבל עליו תרי מילתי בהפסד, הואיל ושיקל פלגא בִּאגֵר, כי היכי דלא להוי רצית מאי טרחת מקבל כפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה שהלוהו, דמאי דמקבל טמן אחריות עליה טפי מפלגא הוי שכר למקבל שצביל טירחא דקטרח כפלגא פקדון, או פלגא יקבל היתון בהפסד ומילתא בִּאגֵר ומקבל יטול תרי מילתי, דהאי דקשקיל רווחא טפי מפלגא זה שכר טירחא ואין כאן רצית, והכי מפרש בלחזו נשך (שם).